

Пригоди німецького студента

Вашингтон Ірвінг

Переклад Герасимчука В. Д.

У неспокійні часи французької революції в один негожий пізній вечір юний німець повертався до свого помешкання. Його шлях проходив через стару частину Парижа. Блискало, гуркіт грому відлунювався у вузьких вуличках... Але спершу я трохи розповім про юного німця.

Готфрід Вольфганг був молодим чоловіком з добропорядної родини. Деякий час він навчався у Готінгемі, маючи палку і романтичну вдачу, заглибився у химерні, спекулятивні вчення, що так часто збивають пантелику німецьких студентів. Його самотницьке життя, великі навантаження і дивний предмет досліджень позначились на тілі та душі. Здоров'я було підірване, уява розбурхана. Студент знаходився під впливом фантастичних спіруалістичних вчень, подібних до Свенборгових і мав своє бачення навколишнього світу. Невідомо з чого, він вбив собі у голову, що над ним нависло прокляття і злий геній чи дух слідкує за ним і готує страшний кінець. Така ідея, зважаючи на меланхолійний характер, призвели до ніщівного результату. Він став геть нелюдимий і понурий. Його друзі бачили, що божевілля підкрадається до нього і вирішили, що найліпші ліки – зміна оточення і умовили його закінчити навчання у веселому та повному принада Парижі.

Вольфганг прибув до Парижа, коли спалахнула революція. Спочатку загальна лихоманка захопила романтичну душу. Він занурився з головою у політичні і філософські диспути, але криваві сцени шокували чутливу душу, відвернули від суспільства і світа і зробила ще більшим самотником.

Він зачинився у своїх апартаментах в студентському районі, а точніше в Латинському кварталі. На похмурій вулиці, у готелі, недалеко біля монастирської стіни Сорбони, він проводив час у звичних роздумах. Інколи відвідував величезні паризькі бібліотеки, ці катакомби різноманітних книг, копаючись серед пильних завалів, відшукуючи забуті фоліанти, гамуючи свою нездорову пристрасть. Він був, свого роду, літературним розкопувачем могил, знаходячи поживу для розуму в гробниці літератури.

Хоча Вольфганг жив одинаком і самотником, але мав пристрасну вдачу, що проявлялась лише в уяві. Він був дуже сором'язливим і нехтував світом, щоб добитися якогось успіху у цій сфері. Але він залишався пристрасним шанувальником жіночої краси і стіни його запиленого номера часто зникали під видом облич і форм, і яким його фантазія додавала красу далеку від реальності.

Коли його душа була в збудженому і піднесеному стані, видива справляли надзвичайний ефект. Перед ним поставало жіноче обличчя надзвичайної краси, видиво було таке сильне і повторювалось раз у раз. Воно полонило його думки вдень і заповонило сни у ночі, він закохався у свою мрію. Все тривало так довго, що стало

нав'язливою ідеєю, що, за звичай, переслідують меланхоліків, і інколи сприймають за божевілья.

Такий був Вольфган Готфрід і стан в якому він перебував. Студент повертався додому в негожу ніч, через старі, похмурі вулиці кварталу Маре, старої часини Парижу. Звук грому віддавався луною серед вузьких вулочок. Він вийшов на площу, де відбувалися публічні страти. Блискавка на мить освітила шпилі старовинної ратуші, мокрі дахи будівель. Йдучи через площу, Вольфган зіщулювся, проходячи мимо гільйотини. Це був пік царства жаху, страшний інструмент стояв завжди наготові, а з платформи, навіть у ночі, продовжувала капати кров чеснот і сміливості. Той день був особливо кривавий, все здавалось завмерло в похмурому чеканні нових жертв.

Серце Вольфгана закалатало сильніше, коли тремтячи відірвав погляд від жахливої машини, і помітив тінь біля сходів, що вели на ешафот. Блискавка освітила жіночу постать у чорному. Вона сиділа на самому нижчому щаблі, нахилена вперед з обличчям схованим в долонях. Довге плаття було розкуйовдане і звисало до бруківки, струмені води стікали по ньому. Вольфган зупинився. Було щось надзвичайно жахливе у цьому пам'ятнику відчаю. Жінка мала надзвичайний вигляд. Він знав – часи непевні, багато прекрасних голів котрі спочивали на перині, тепер не мають даху над головою. Певно, це була одна з плакальниць, кого жахливе лезо зробило самотнім і хто сидів з розбитим серцем на перепутті життя з якого забрали найдорожче.

Він наблизився і почав говорити слова втіхи. Вона підняла обличчя і несамовитим поглядом подивилися на нього. Яке було його здивування, коли при сполосі чергової блискавки, він побачив те саме обличчя, що переслідувало його. Воно було бліде, нещасне, але надзвичайно красиве.

Тремтячи вже від сильних і суперечливих почуттів, Вольфган знову заговорив. Він говорив про те, що вона ризикує лишаючи тут, в такі часи і такої ночі, в таку жахливу бурю, представлявся її другом. Вона вказала на гільйотину жахливим жестом.

– Я не маю друзів на землі, – сказала вона.

– Але ви маєте будинок? – спитав Вольфган.

– Так. Могилу!

Серце студента завмерло від цих слів.

– Чи сміє незнайомиць таке запропонувати, – сказав Вольфган, – знаючи, що його слова не правильно зрозуміють. Я пропоную моє житло як прихисток і себе як найвідданішого друга. Я сам не маю друзів у Парижі, я чужинець в цій країні, але моє життя до ваших послуг і хай я буду проклятий, якщо чимось зашкоджу....чи навіть обурю вас.

Все було сказано з надзвичайною чесністю і рішучістю й призвело до належного ефекту. Окрім того акцент виказував, що він не належить до санкюлотів і його гарячкова красномовність розвіяли останні сумніви.

Безпритульна незнайомка довірилася студенту. Він допоміг їй пройти через міст, мимо місця де стояла статуя Генрі IV, скинута повсталим народом. Буря стихала, грім гримів десь вдалині. Париж оповила тиша, величезний вулкан людських пристрастей

спав, щоб на ранок вибухнути з новою силою. Студент із своєю підопічною йшов через старовинні вулички Латинського кварталу, мимо брудних стін Сорбони, до старого готелю в якому мешкав. Старий порт'є, котрий впустив їх, дуже здивувався побачивши меланхолічного Вольфгана з прекрасною подругою.

Зайшовши до своїх апартаментів, студент почервонів за вбогий і затхлий вид помешкання. Він знімав одну кімнату, стару кімнату із облізлими меблями і залишками минулої пишності. Готель був із тих, що у минулому призначався для аристократів. Все було завалено книгами та паперами, кровать була розстелена.

Принесли свічки, Вольфган отримав нагоду краще розгледіти незнайомку і він ще більше закохався. Її обличчя було бліде, але надзвичайно чарівне, обрамоване пишним волоссям кольором воронячого крила. Чорне плаття не могло приховати її доладної фігури. Очі були великі блискучі з іскрами безуму. Вся її зовнішність була надзвичайно вишукана, незважаючи на простий одяг. Лише одна річ псувала її вигляд – широка чорна стрічка оздоблена діамантами на її шиї.

Кохання заволоділо студентом і він намагався завоювати прихильність чарівної незнайомки. Він хотів залишити номер їй, а самому шукати інший прилисток. Але вона так причарувала його, що він ні про що не міг думати, не міг ні на мить покинути її. Манери незнайомки були прості і вишукані. Вона жодним словом не обмовилася про гільйотину, нічого не сказала про горе, що її спіткало. Увага студента посіяла зерна довіри, а потім завоювала і її серце. Очевидно, що вона мала таку саму палку душу як і Вольфган. Скоро вони порозумілися.

Керуючись поривом, Вольфган розповів про свою пристрасть до неї, про таємничі видива, як вона заволоділа його серцем ще до зустрічі. Вона була надзвичайно вражена його сповіддю і визнала що відчула теж дивний потяг до нього. То був час дивакуватих теорій і не менш дивних дій. Старі вірування було відкинуто, на все дивились через призму раціоналізму. Серед іншого до забобонів віднесли і інститут шлюбу. Шлюб за контрактом став у моді. Вольфган був більше теоретик, але і він знаходився під впливом ліберальних доктрин.

– Що розділяє нас? – сказав він. – Наші серця б'ються як одне, з точку зору розуму та честі ми, одне ціле. Чи потрібні ржаві пута, що зв'язати високі душі?

Незнайомка слухала з захопленням, очевидно, що вони притримувалися одних і тих же поглядів.

– Ви не маєте ні дому, ні сім'ї, – продовжував Вольфган, – то будемо всім один для одного навіг. Якщо потрібно щось – ось моя рука. Клянусь, клянусь своєю душею.

– Навіки!? – урочисто перепитала незнайомка.

– Навіки!, – повторив студент.

Незнайомка протягнула руки, обняла його і сховала обличчя на його грудях.

– Тоді я ваша, – прошепотіла вона.

Наступного ранку, студент залишив сплячу наречену і подався шукати більш підходяще житло. Коли він повернувся, то знайшов незнайомку розметаною на кроваті із зв'язаною рукою. Він заговорив до неї, але відповіді не отримав. Він підійшов

розбудити її, щоб вивести з незручного положення. Він взяв її за руку, та була холодна, як лід, пульсу не було чути, обличчя біде і тьмяне. Коротше кажучи, вона була мертва.

Нажаханий він підняв розбудив весь будинок. Царило замішання, викликали поліцію. Прибувший офіцер поліції, відпрянув від тіла з безумним поглядом.

- Боже, - скрикнув він, - як ця жінка тут опинилася?

- Ви щось знаєте про неї? - гарячково спитав його Вольфган

- Я?!! - закричав офіцер, - її вчора було гільйотиновано.

Він ступив вперед, розв'язав чорний комірець навколо шиї і голова впала додолу.

Студент збожеволів

- Диявол! Диявол заволодів мною, - закричав він, - Я пропав на віки.

Його намагалися заспокоїти, але даремно. Його охопила божевільна думка, що злий дух оживив мертве тіло, що занапастити його душу.

Старий закінчив історію і похилив свою голову.

- Це дійсно трапилось? - перепитав надміру допитливий джентльмен

- Без сумніву, - відповів той, - Я дізнався цю історію з достеменних джерел, студент сам розповів її мені, коли я зустрів його в Парижі у божевільні.